

УДК 378.14+372+378.6

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.504>

Біляковська О. О.*,

orcid.org/0000-0003-2880-6826

Прусак Ю. В.*,

orcid.org/0000-0003-3349-4468

Якимович Т. Д.*,

orcid.org/0000-0003-1777-1699

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

У статті акцентовано на важливості цифрової компетентності викладача як вагомого чинника якості професійно-педагогічної діяльності. Зазначено, що поява цифрових технологій зумовила нові підходи до модифікації, представлення, оброблення, пошуку та критичного аналізу інформації й актуалізувала такі професійні компетентності, які формують уміння та навички роботи з цифровими інструментами та технологіями. Упровадження нових механізмів і засобів організації та здійснення підготовки викладачів характеризується низкою суперечностей, зумовлених чинниками і тенденціями, що визначають напрямки в межах взаємодії тенденцій, передбачає розуміння методології соціальної педагогіки щодо всебічного вивчення та системного відображення всіх процесів і явищ. Основними проблемами цифрової підготовки фахівців є структурна цілісність теоретичної та практичної цифрової освіти; функціональний зміст освіти, який гарантує цифрову активність, компетентність, відповідальність та адекватну практичну компетенцію; взаємопов'язаність наукової, методологічної, спеціальної, цифрової, психолого-педагогічної підготовки викладача; формування стилю мислення, потрібного для розвитку цифрової компетентності викладача. Визначено рівні цифрової компетентності викладача: початківець (епізодичне використання цифрових технологій у повсякденному житті та професійній діяльності); інтегратор (систематичне використання інтернет-сервісів у професії); експерт (самостійно розробляє та впроваджує цифровий контент). Розглянуто можливості цифрових інструментів та платформ, які використовує викладач для ефективної взаємодії й організації процесу навчання. Наголошено, що навчальні заняття з використанням цифрових інструментів характеризуються адаптивністю, керованістю, інтерактивністю, можливістю поєднання групової та індивідуальної роботи, необмеженістю навчання в часі. Розвинена цифрова компетентність викладача стає запорукою впровадження нових цифрових інструментів, ефективної взаємодії, використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації продуктивного дистанційного та змішаного навчання, об'єктивного оцінювання успішності студентів.

Ключові слова: цифрова компетентність викладача, цифрові інструменти, цифрові технології.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни, які відбулися в нашому суспільстві, пов'язані з минулою пандемією COVID-19, а потім і війною, яку розв'язала рф 2022 року проти суверенної України, актуалізували широке використання цифрових технологій у всіх сферах народного господарства, розширили їх можливості в освітньому процесі закладів вищої освіти (ЗВО). Онлайн-освіта впродовж останніх років продемонструвала свої спроможності щодо доступності, індивідуалізації навчання в умовах значних територіальних відстаней, артикулювала потребу докорінних змін у системі традиційної вищої освіти. Поряд із тим важливою умовою організації ефективного освітнього процесу засобами цифрових технологій стала сформованість у викладачів комплексу ключових,

*© Біляковська О. О.

*© Прусак Ю. В.

*© Якимович Т. Д.

фахових компетентностей для онлайн-навчання та викладання, які дадуть змогу якісно виконувати освітні завдання, мати конкурентноспроможні інструменти для професійно-педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень. Цифрове суспільство вимагає освіти нового рівня та сучасних підходів щодо якості надання освітніх послуг. Ці вимоги спричинені активним залученням фахівців до різних процесів, зумовлених потребою високої професійної освіченості, а також запитом на перекваліфікацію працівників, оскільки відбувається стрімкий розвиток технологій і відповідно швидко втрачаються колись актуальні знання. Зауважимо, що в умовах тотального використання цифрових технологій уже з ранніх років дитинства формується суспільство, яке спирається на суцільне залучення цифрових технологій у сфери життєдіяльності [10, с. 125]. Поява цифрових технологій зумовила не лише модифікацію, представлення, оброблення, пошук та аналіз інформації, оскільки з'явилися нові альтернативні інформаційні джерела, але й актуалізувала такі професійні компетентності, які формують уміння й навички роботи з цифровими інструментами та технологіями.

В умовах сьогодення ЗВО потребують постійного оновлення освітніх програм, мають оперативно змінювати навчальні дисципліни, методику їх викладання, передбачати запити замовників і споживачів освітніх послуг. Використання в освітньому процесі ЗВО цифрових технологій та сучасних технічних засобів визначає нові принципи навчання й призводить до нового розуміння всього дидактичного процесу. Інформаційні технології відіграють провідну роль у розвитку інновацій, стимулюють навчальну активність, сприяють підвищенню продуктивності праці [6, с. 357]. З огляду на це цифрова компетентність викладача відіграє ключову роль у провадженні якісної професійної діяльності, спрямованої на організацію ефективного навчання студентів засобами цифрових інструментів. Якщо розглядати цифрову компетентність викладача як структурний компонент його професіоналізації, то вона має охоплювати, по-перше, сукупність професійних і спеціальних знань, навичок, ділових і особистісних якостей, що дозволяють успішно вести освітню діяльність у суспільстві знань, по-друге – набір вимог компанії / закладу освіти стосовно поведінки працівників (і самого викладача), що відображає стратегічні інтереси, цінності бренду, норми корпоративної культури [2, с. 186-187].

Європейським парламентом та Радою ЄС було ухвалено «Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning» (Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання впродовж життя), в якій цифрова компетентність визнана однією з 8 ключових компетентностей для повноцінного життя та діяльності громадян ЄС. Вона передбачає «впевнене, критичне та відповідальне використання цифрових технологій для навчання, у діяльності, участі у суспільстві та взаємодії з ним. Вона включає інформацію та інформаційну грамотність; спілкування та співпрацю; медіа грамотність; формування цифрового наповнення (включаючи програмування); безпеку (включаючи цифрове благополуччя та компетенції, пов'язані з кібербезпекою); питання інтелектуальної власності; уміння швидко вирішувати проблеми та навички критичного мислення» [13, с. 10].

Цифрова компетентність визначається як упевнене, критичне та творче користування засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для роботи, працевлаштування, навчання, дозвілля, включення та / або участі у суспільстві [7]; технічні навички, потрібні для використання цифрових технологій, здатність використовувати цифрові технології для ефективної роботи в різних видах діяльності, для навчання, освіти та повсякденного життя загалом, здатність критично оцінювати цифрові технології та мотивацію, брати участь у цифровій культурі [12, с. 662]; здатність використовувати цифрові медіа та ІКТ, розуміти і критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа, медіаконтенту, уміти ефективно комунікувати в різноманітних контекстах [10].

Погоджуємося з думкою дослідників, які розглядають цифрову компетентність як «комплекс знань, умінь і ставлень (здатності, стратегії, цінності й обізнаність), що потрібні для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою реалізації комплексу освітніх завдань; управління інформацією; вирішення певних проблем щодо продуктивної комунікації та співпраці; створення та поширення контенту; формування ефективними способами знань; успішного навчання» [14, с. 255].

Водночас питання цифрової компетентності викладача як основи ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій та провадження якісної професійно-педагогічної діяльності в наукових публікаціях висвітлено недостатньо.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі поняття «цифрова компетентність», його складових та обґрунтування ролі цифрової компетентності для провадження якісної професійно-педагогічної діяльності викладача.

У процесі дослідження відповідно до мети було використано такі методи: вивчення, аналіз, порівняння, систематизація психолого-педагогічної, науково-методичної літератури, інтернет-ресурсів із проблеми цифровізації освіти, а також із метою визначення цифрової компетентності викладача, її значення в його якісній професійно-педагогічній діяльності; логічний метод для послідовного поділу матеріалу дослідження на смислові фрагменти.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасного цифрового суспільства цифрова компетентність фахівця є ключовою, забезпечує продуктивність та ефективність його професійної діяльності.

Цифровізація (диджиталізація) має значний вплив на життя людей і суспільств у сучасному 21 столітті. Система освіти є одним із суспільних інститутів, який зазнає впливу цієї інформації, що спричинило багато проблем і призвело до переосмислення освітнього порядку відповідно до нових функційних умов.

Процес диджиталізації та трансформації освіти впливає на стиль і методологію роботи викладачів. Важливим завданням викладачів є підготовка до цифрової реформи освітнього процесу, проектування індивідуальних освітніх траєкторій та організація педагогічного процесу партнерства учнів, вчителів і батьків.

Професійний розвиток викладачів є безперервним процесом. Він не обмежується періодом навчання, а триває впродовж усієї професійної кар'єри; знань, отриманих в інституті 10 або 20 років тому, не достатньо для професії. Соціальне середовище постійно змінюється, виникають нові проблеми та ситуації. Змінюються закони, розширюються доступні соціальні інструменти та методології. Усьому цьому потрібно вчитися незалежно від віку чи посади.

Підготовка викладачів усе ще перебуває на складному етапі свого розвитку й потребує оновлення та коригування своїх стратегічних і тактичних завдань із метою задоволення поточних і перспективних запитів суспільства. По-перше – визначення емпіричного підґрунтя підготовки викладачів та цифрової освіти; по-друге – визначення теоретичного підґрунтя підготовки викладачів та цифрової освіти; по-третє – виявлення актуальних проблем підготовки викладачів та суперечностей, що відображають об'єктивну специфіку соціальної роботи.

Упровадження нових механізмів і засобів організації та здійснення підготовки викладачів характеризується низкою суперечностей, зумовлених чинниками й тенденціями, що визначають напрямки в межах взаємодії тенденцій, передбачає розуміння методології соціальної педагогіки щодо всебічного вивчення та системного відображення всіх процесів і явищ.

Тенденції в підготовці викладачів вказують на основні шляхи її становлення, розвитку та оновлення в сучасних умовах. Тому ми спробували виявити вплив тенденцій на характер розвитку підготовки викладачів на певному етапі її становлення.

З огляду на вищезазначене трактуємо цифрову компетентність викладача як комплексну якість особистості, що виявляється в її здатності до впевненої роботи з цифровою інформацією із використанням в освітньому процесі різних цифрових інструментів, ресурсів і засобів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення поставлених освітніх завдань і провадження якісної професійно-педагогічної діяльності.

Усвідомлення викладачем того факту, що сучасні студенти не уявляють своє життя без девайсів та гаджетів, постійного доступу до мережі Інтернет спонукає його шукати нові шляхи організації навчання та викладання. Використання комп'ютерів, мультимедіа й інформаційних технологій як навчальних засобів сприяє покращенню мотивації та індивідуалізації навчання. Водночас це впливає на розвиток творчих здібностей здобувачів освіти та на створення успішного емоційного фону [4, с. 115].

Загальновідомо, що продуктивне навчання здобувача вищої освіти можливе тільки за умови активності його пізнавальної сфери, що визначає специфіку навчальної діяльності. З огляду на це важливо згадати «золоте правило дидактики» – принцип наочності, який ефективно впроваджується за допомогою цифрових засобів навчання, як-от комп'ютер, мультимедійна / інтерактивна дошка. На практичних заняттях викладач використовує інтерактивну дошку як «маркерну (аналог крейдової) дошку; екран для відтворення інформації та сенсорний екран. У процесі роботи з інтерактивною дошкою студент засвоює інформацію не тільки через аудіальні та візуальні канали сприйняття, а й через кінестетичні відчуття. Використання інтерактивної дошки на заняттях дає змогу організувати взаємозв'язки дво- та трисуб'єктної дидактики: викладач-комп'ютер; викладач-студент-комп'ютер» [3, с. 6].

В умовах сьогодення процес навчання в ЗВО відбувається здебільшого в межах моделі змішаного навчання, що розглядається науковцями [9, с. 76] як інструмент модернізації сучасної освіти та передбачає створення нових педагогічних методик, які базуються на інтеграції традиційних підходів, методів, принципів до організації освітнього середовища (аудиторного навчання й електронного).

Зауважимо: щоб освітній процес був якісним, необхідно, аби технічні умови його організації були однаковими для всіх суб'єктів навчання. Власне для цього у ЗВО і створено віртуальне навчальне середовище, завдяки якому здобувачі освіти взаємодіють та отримують доступ до навчального контенту. Навчальні платформи – це комплексне рішення, яке розроблене для забезпечення якісного освітнього процесу.

Зазвичай викладачі послуговуються платформами Moodle, MS Teams, Zoom, Google Meet тощо. Так, MS Teams – цифрова платформа, що поєднує в собі контент, розмову, завдання та програми, дає змогу викладачам налагоджувати професійні зв'язки в різних освітніх спільнотах, спілкуватися, створювати відеоконтент, планувати професійну діяльність, забезпечувати ефективне навчання здобувачів освіти.

Потреба застосування цифрових технологій зумовлена сучасними викликами, а також вимогами до ролі викладача в освітньому процесі. Якісна професійно-педагогічна діяльність не можлива без розвиненої цифрової компетентності, яка дає можливість викладачеві бути сучасним (з погляду студентів), ефективно керувати інформацією, оперативно ухвалювати рішення, активно взаємодіяти в цифровому просторі закладу освіти, використовувати новітні досягнення інформаційно-комунікаційних технологій. На сьогодні завдання викладача полягає не в наданні студентам навчальної інформації, а в організуванні процесу доступу до неї, засобів опрацювання та вмінь критичного оцінювання. Викладач виконує роль консультанта, тьютора, який допомагає здобувачам освіти в самостійній пошуковій діяльності з освоєння знань.

Зазначимо, що сучасне навчання як в очному форматі, так і в дистанційному не можливе без використання цифрових інструментів і технологій, які збагачують традиційні підходи та методики навчання новими формами подання навчальної інформації та способами взаємодії в освітньому процесі, які характеризуються

динамізмом, гнучкістю й мобільністю. Цифрові інструменти викладач використовує для підготовки здобувачів освіти до вивчення нового матеріалу; подання навчальної інформації, виконання тренувальних вправ, завдань; перевірки, контролю знань студентів; рефлексії та комунікації у процесі навчання. Так, використання їх викладачем для навчальних завдань і формуального оцінювання забезпечують включення студентів у процеси інформаційного обміну, зберігаючи індивідуальний підхід до кожного, урахування потреб здобувачів освіти, створення умов для самореалізації, співпраці, рефлексії тощо [1, с. 18].

Досить зручним інструментом для створення онлайн-продуктів – тестів, анкет, вікторин – є Google Forms, які дозволяють викладачу оптимізувати процеси навчання й оцінювання. При створенні форми автоматично створюється таблиця Google (Google-Table), в якій відображаються результати здобувачів після заповнення форми. Така таблиця є досить зручною для зберігання й обробки зібраних даних. Google Forms ідеально підходять для організації проміжних і підсумкових форм контролю, дають можливість створювати тести різних видів складності.

Також серед сервісів Google, які використовують викладачі в процесі навчання, відзначаються: Google Keep – зручний та простий цифровий інструмент для створення нотаток, якими можна ділитися з іншими учасниками освітнього процесу, та Google Pictures – редактор, який допоможе здобувачам освіти швидко намалювати блок-схему, побудувати діаграму, не виходячи з браузера.

Отже, навчальні заняття з використанням цифрових інструментів характеризуються адаптивністю, інтерактивністю, керованістю, можливістю поєднанням групової та індивідуальної роботи, необмеженістю навчання в часі [5, с. 164]. Головне завдання викладача – уміти критично та творчо використовувати цифрові технології для реалізації та досягнення освітніх завдань, налагоджувати продуктивну взаємодію між всіма учасниками освітнього процесу за допомогою цифрових інструментів.

Висновки. З наведеного вище можна зробити висновок, що основними проблемами цифрової підготовки фахівців є структурна цілісність теоретичної та практичної цифрової освіти; функційний зміст освіти, який гарантує цифрову активність, компетентність, відповідальність та адекватну практичну компетенцію; взаємопов'язаність наукової, методологічної, спеціальної, цифрової, психолого-педагогічної підготовки викладача; формування стилю мислення, необхідного для розвитку цифрової компетентності викладача тощо.

Цифрові технології активно впливають на організацію освітнього процесу ЗВО та процес навчання студентів, оскільки докорінно змінюють традиційний алгоритм передання знань, засвоєння інформації, форми та методи навчання. Тому сучасний конкурентоспроможний, успішний викладач зобов'язаний демонструвати стійкі навички використання цифрових інструментів і технологій, критичного мислення, стратегічного планування та здатність гнучко реагувати на виклики та зміни потреб суспільства. Розвинена цифрова компетентність викладача стає запорукою впровадження нових цифрових інструментів, використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації продуктивного дистанційного та змішаного навчання, ефективної взаємодії, об'єктивного оцінювання успішності студентів у цифровому освітньому просторі ЗВО.

Таким чином, цифрова компетентність є важливим компонентом професійної компетентності сучасного викладача та індиктом якості професійно-педагогічної діяльності. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розгляді проблеми формування цифрової культури викладача.

Список використаних джерел:

1. Антонова О., Фамілярська Л. Використання цифрових технологій в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Спецвипуск. С. 10–22.

2. Баніт О. В. Інформаційна компетентність як складова професіоналізації андрагога. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2020. Вип. 56. С. 185-191.
3. Гуревич Р. С., Сільвейстр А. М., Моклюк М. О. Використання інтерактивної дошки на заняттях з фізики в педагогічних університетах. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2020. Вип. 56. С. 5–24.
4. Ємчук Т. В. Підвищення цифрової компетентності педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 204. С. 114–119.
5. Кривонос О. М., Котенко О. Д. Використання цифрових технологій в освітньому процесі. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. N. 1 (15). С. 161–176.
6. Орлова Н. С., Мохова Ю. Л. Впровадження інформаційних технологій в систему корпоративного управління. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2017. № 3. С. 355–365.
7. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України та затвердження плану заходів щодо її реалізації. 2020. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/normative_document/2020/11/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82_%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8F_%D0%9A%D0%9C%D0%A3_%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF.pdf
8. Самко А. М. цифрова компетентність педагогічного персоналу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Освітня аналітика України*. 2021. № 2 (13). С. 33–43.
9. Скрипник Н. І., Когутюк О. В., Волкотруб А. О. Сучасні освітні інструменти як ефективний засіб підвищення рівня інформаційно-цифрової компетентності вчителя-словесника. *Молодий вчений*. 2023. № 1.1 (113.1). С. 75–81.
10. Carretero S., Vuorikari R., Punie Y. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. 2017. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC106281>
11. Chernenko A. V. Information and Communication Technologies in Higher Education. Proceedings of XXXVII International scientific conference. Scientific book at the present. Morrisville: Lulu Press, 2018. Pp. 123–126.
12. Digital competence – an emergent boundary concept for policy and educational research / Ilomäki L. et al. *Education and Information Technologies*. 2016. Vol. 21. N. 3. Pp. 655–679.
13. Key competences for lifelong learning. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. 20 p. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>
14. Martin A., Grudziecki J. Concepts and Tools for Digital Literacy Development. *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*. 2006. Vol. 5. No. 4. Pp. 246–264.

References:

1. Antonova, O., & Familiarska, L. (2019). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii v osvithomu seredovyshchi zakladu vyshchoi osvity [The use of digital technologies in the educational environment of a higher education institution]. *Open educational e-environment of a modern university*, 10–22 [in Ukrainian].
2. Banit, O. V. (2020). Informatsiina kompetentnist yak skladova profesionalizatsii andrahoha [Information competence as a component of the professionalization of andragogue]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems*, 56, 185–191 [in Ukrainian].
3. Hurevych, R. S., Silveistr, A. M., & Mokliuk, M. O. (2020). Vykorystannia interaktyvnoi doshky na zaniattiakh z fizyky v pedahohichnykh universytetakh [The use of interactive whiteboards in physics classes at pedagogical universities]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems*, 56, 5–24 [in Ukrainian].
4. Yemchuk, T. V. (2022). Pidvyshchennia tsyfrovoyi kompetentnosti pedahoha zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Promotion of the teacher's digital competence by means of information and communication technologies]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*, 204, 114–119 [in Ukrainian].

5. Kryvonos, O. M., & Kotenko, O. D. (2023). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii v osvithomu protsesi [The use of digital technologies in the educational process]. *Nauka i tekhnika sohodni*, 1 (15), 161–176 [in Ukrainian].
6. Orlova, N. S., & Mokhova, Yu. L. (2017). Vprovadzhennia informatsiinykh tekhnolohii v systemu korporatyvnoho upravlinnia [Implementation of information technology in the corporate management system]. *Vidkryte osvithnie e-seredovyshche suchasnoho universytetu*, 3, 355–365 [in Ukrainian].
7. About the approval of the Concept of the development of digital competences in the society of Ukraine and the approval of the plan of measures for its implementation. (2020). Retrieved from https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/normative_document/2020/11/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82_%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8F_%D0%9A%D0%9C%D0%A3_%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF.pdf [in Ukrainian].
8. Samko, A. M. (2021). Tsyfrova kompetentnist pedahohichnoho personalu v systemi pislidiplomnoi pedahohichnoi osvity [Digital competence of pedagogical staff in the system of postgraduate pedagogical education]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 2 (13), 33–43 [in Ukrainian].
9. Skrypnyk, N. I., Kohutiuk, O. V., & Volkotrub, A. O. (2023). Suchasni osvithni instrumenty yak efektyvnyi zasib pidvyshchennia rivnia informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti vchytelia-slovesnyka [Modern educational tools as an effective means of reporting the level of informational and digital competence of a dictionary teacher]. *Molodyi vchenyi*, 1.1 (113.1), 75–81 [in Ukrainian].
10. Carretero, S., Vuorikari, R., & Punie, Y. (2017). DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Retrieved from <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC106281> [in English].
11. Chernenko, A. V. (2018). Information and Communication Technologies in Higher Education. *Proceedings of XXXVII International scientific conference. Scientific book at the present*, 123–126 [in English].
12. Ilomäki, L. (2016). Digital competence – an emergent boundary concept for policy and educational research. *Education and Information Technologies*, 21, 3, 655–679 [in English].
13. Key competences for lifelong learning. (2019). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en> [in English].
14. Martin, A., & Grudziecki, J. (2006). Concepts and tools for digital literacy development. *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, 5, 4, 246–264 [in English].

Bilyakovska O. O.,

orcid.org/0000-0003-2880-6826

Prusak Yu. V.,

orcid.org/0000-0003-3349-4468

Yakymovych T. D.,

orcid.org/0000-0003-1777-1699

DIGITAL COMPETENCE AS A FACTOR OF THE QUALITY OF THE TEACHER'S PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY

The article emphasizes the importance of the teacher's digital competence as a significant factor in the quality of professional and pedagogical activity. It is noted that the emergence of digital technologies led to new approaches to modification, presentation, processing, search and critical analysis of information and actualized such professional competencies that form skills and skills in working with digital tools and technologies. The implementation of new mechanisms and means of organization and implementation of teacher training is characterized by a number of contradictions caused by factors and trends that determine directions within the framework of the interaction of trends. It requires an understanding of the methodology of social pedagogy regarding the comprehensive study and systematic reflection of all processes and phenomena. The main problems of digital in the training of teachers are the structural integrity of theoretical and practical digital education; the functional content of education, which guarantees digital activity, competence, responsibility and adequate practical competence; interconnection of scientific, methodological, special, digital, psychological and pedagogical training of the teacher; formation of the thinking style necessary for the development of the teacher's

digital competence. The levels of the teacher's digital competence are determined: beginner (episodic use of digital technologies in everyday life and professional activity); integrator (systematic use of Internet services in the profession); expert (independently develops and implements digital content). The possibilities of digital tools and platforms used by the teacher for effective interaction and organization of the learning process are considered. It is emphasized that educational sessions using digital tools are characterized by adaptability, manageability, interactivity, the possibility of combining group and individual work, unlimited learning in time. The developed digital competence of the teacher becomes the key to the introduction of new digital tools, effective interaction, the use of information and communication technologies for the organization of productive distance and mixed learning, objective assessment of student success.

Key words: teacher's digital competence, digital tools, digital technologies.

Дата надходження статті: 04.12.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник Сліпчишин Л. В.

UDC 35.073.526:378.112(438)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.527>

Binytska K. M.,
orcid.org/0000-0002-2111-5275
Bezemchuk L. V.,
orcid.org/0000-0002-9745-6594
Nahorny Ya. V.,
orcid.org/0000-0003-2381-2194

THE ROLE OF SELECTIVE EDUCATIONAL COMPONENTS OF THE PROFESSIONAL DIRECTION IN THE TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC ART FOR THE FORMATION OF NATIONAL SELF-AWARENESS OF PUPILS

The research focuses on the role of selective educational components of the professional direction in the training of the future teacher of music art for the formation of national self-awareness of pupils. It has been found that today the problem of forming national self-awareness goes into the plane of the feeling of inner freedom of a Ukrainian and the desire to defend the interests of the state in the political, economic and cultural sense directly, taking part in it, demonstrating the active position of a citizen, a patriot.

It has been emphasized that the special responsibility for the education of the young generation is the charge of the teacher of music art, who is able to effectively form the national self-awareness of pupils by means of Ukrainian musical culture, influencing not only the intellectual, but also the emotional sphere of the personality. The role of the teacher of music art as a translator of the national cultural heritage of the people in the conditions of school practice becomes an important link in the formation of pupils' national self-awareness. It is during this period of schooling that the pupil's ability to self-assert own personality is formed, therefore it is very important that in the process of perceiving the best examples of Ukrainian opera music, they should be able to critically evaluate historical events, identify themselves with people-images, "try on" the roles embodied in the plot lines of works that force them to realize faith in their nation and pride in it in real life.

The analysis of psychological-pedagogical literature provides grounds for determining the training of the future teacher of music art for the formation of the national self-awareness of pupils by means of selective educational components of the professional direction as an integral process that includes

*© Binytska K. M.

*© Bezemchuk L. V.

*© Nahorny Ya. V.